

Казакова Л. О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародної політики
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Пайда І. В.

*магістр
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Kazakova Lyudmila

*Ph.D. Juridical Sciences,
Associate Professor of International Politics Department
Uzhhorod National University*

Paida Iryna

*Master
Uzhhorod National University*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ У КОМЕРЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті досліджуються використання лізингових послуг у комерційній діяльності. Розкрито сутність та історію становлення міжнародного лізингу як інструменту зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізовано та розкрито теоретичні основи дослідження міжнародного лізингу у комерційній діяльності. Визначено, що ринок лізингових послуг набуває все більшої ваги, оскільки лізинг стає альтернативою традиційному банківському кредитуванню та дієвим інструментом для оновлення активів та технологій підприємств у всіх галузях економіки. Акцентовано надзвичайну перспективність і необхідність лізингу для розвитку малого бізнесу. Визначено, що в Україні лізинг набуває більшого значення з кожним роком, проте ще існує низка перешкод для цілковитої імплементації цього фінансового інструменту. Проаналізовано шляхи вдосконалення та перспективи участі підприємств України у міжнародних лізингових процесах. Узагальнено світовий досвід використання лізингових послуг у комерційній діяльності.

Ключові слова: лізинг, міжнародний лізинг, лізинг у комерційній діяльності, лізингові послуги у комерційній діяльності, лізингові послуги, ринок лізингу.

Вступ та постановка проблеми. Лізинг став важливою складовою сучасного світового бізнесу і фінансової системи. Використання лізингових послуг стало загальноприйнятою практикою в комерційній діяльності та знайшло широке застосування у різних секторах економіки. Лізинг надає підприємствам можливість здійснювати придбання обладнання, машин та інших активів, не завдаючи серйозного удару на їхні фінанси та ліквідність. У сучасних умовах, лізинг став важливим інструментом, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, поліпшенню якості наданих послуг та підвищенню ефективності виробництва. Це в свою чергу призводить до зміцнення позицій компаній як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках. Ринок лізингових послуг набуває все більшої ваги, оскільки лізинг стає альтернативою традиційному банківському кредитуванню та дієвим інструментом для оновлення активів та технологій підприємств у всіх галузях економіки. Зростання значущості ринку лізингових послуг підкреслюється тим фактом, що він став ключовим компонентом процесу оновлення основних засобів та технологій для підприємств у всіх секторах господарської діяльності. Сучасний бізнес вимагає постійного оновлення та модернізації, і лізинг є важливим інструментом для досягнення цієї мети. Актуальність дослідження цієї теми очевидна, оскільки міжнародний лізинг стає все більш важливим для українських підприємств, які прагнуть бути конкурентоспроможними на глобальному ринку. Для цього необхідно ретельно проаналізувати сучасну ситуацію на ринку лізингу, ідентифікувати основні проблеми, що її вплива-

ють, і розробити стратегії для їх вирішення. В даному контексті актуальність теми не підлягає сумніву, оскільки вона відображає сучасні реалії та вимоги для українських підприємств, які мають намір активно застосовувати лізинг як інструмент для розвитку та модернізації свого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення особливостей досвіду використання лізингових послуг у комерційній діяльності знаходять своє відображення в працях багатьох науковців, таких як: Борисюк О., Міщанчук О., Бутар Г., Марценюк-Розарьонова О., Зарубенко С., Стаднік Є. та інші.

Метою даної роботи є дослідження особливостей світового досвіду використання лізингових послуг у комерційній діяльності.

Результати дослідження. Один зі специфічних інструментів інвестування, який привертає увагу у галузі економіки, – це лізинг. Історично лізинг вже давно виявився в розвинених промислових країнах і є неодмінною складовою господарських відносин. Для України лізинг виступає порівняно новим вищем у сфері фінансової діяльності. Його поява пов'язана зі зростанням проблем у розвитку підприємств та відкриває нові можливості для удосконалення економічно-правових відносин між учасниками підприємницької діяльності [1].

Лізинг у сучасному світі здобув популярність та почав активно розвиватися в Сполучених Штатах Америки на початку 50-х років минулого століття. Важливим кроком у стимулюванні цього інноваційного інвестиційного інструменту стало визнання лізингу урядом США як ефективного

засобу оновлення техніки та технологічного парку підприємств. Запровадження спеціальної програми розвитку сприяло розширенню використання лізингу в різних секторах економіки. Усього за десять років відбулася значуща революція в сфері орендних відносин, і лізинг став популярним в 109 європейських країнах, включаючи Францію, Велику Британію, Німеччину, Швейцарію, Австрію та інші. Обсяги інвестицій в обладнання та техніку через механізм лізингу зросли в п'ять разів. Під лізинг стали найчастіше орендувати засоби виробництва, технологічне устаткування, автомобілі, судна, літаки та інші цінності. Цікаво, що лише наприкінці 70-х років XX століття лізингові операції отримали популярність в Японії. Такий запізнення можна пояснити тим, що тодішня японська економіка була досить закритою та відсталою, і не дуже бажала інтеграції у світовий економічний простір. Після успішного запуску лізингу на ринках США, Європи та Японії, цей фінансовий інструмент швидко розповсюдився, зазнав змін та удосконалень, і набував нові форми використання в різних країнах світу [2].

Еволюція лізингових послуг у світі схожа на розвиток будь-якого іншого ринку – зростає від виникнення до досягнення повного розвитку. Іноземні фахівці виділяють шість стадій розвитку лізингу зокрема: оренда, простий фінансовий лізинг, комплексний фінансовий лізинг, пакування послуг (операційний лізинг), нові лізингові продукти та зрілість лізингу [2].

Розглядаючи розвиток такого фінансового інструменту, як лізинг, можна сказати, що він є надзвичайно перспективним і необхідним для розвитку малого бізнесу.

В Україні лізинг набуває більшого значення з кожним роком, проте ще існує низка перешкод для цілковитої імплементації цього фінансового інструменту. Хоча видно значний розвиток лізингу на території України, потрібно зазначити, ще потрібно докласти багато зусиль для вдосконалення функціонування лізингової діяльності в Україні.

Економічна нестабільність вплинула не лише на темпи розвитку України, але й на лізингову галузь в тому числі. Вартість договорів найбільших лізингоотримувачів за галузями станом на 31.03.2022 р. представлено на рис. 1.

Так, станом на 31.03.2022 р. найбільшими лізингоотримувачами були: сільське господарство (вартість договорів становила 2129,8 млн грн); транспортна галузь (1100,4 млн грн); сфера послуг (318,2 млн грн); будівництво (177,6 млн грн).

У першому кварталі 2022 року спостерігався динамічний рух на ринку фінансового лізингу в Україні. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року, відбулися значущі зміни в структурі лізингових угод за строками дії. За перший квартал 2022 року вартість угод фінансового лізингу строком до 2 років зменшилась на 2,6%. Проте, вразливість фінансових ринків та зміна умов господарського середовища стали причиною збільшення обсягу угод

з терміном дії від 2 до 5 років, що скоріше за все було обумовлено бажанням підприємств зменшити ризики та відповідати на умови що змінюються. Такі угоди збільшилися на 22,3%. Загалом, в період з січня по березень 2022 року обсяг фінансування лізингу для юридичних осіб-лізингодавців та фінансових компаній становив 4713,5 млн грн, що свідчить про зростання на 11,1% порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Авансові платежі становили значну частину цього фінансування (29,2%) [4].

Україна залишається на початковому етапі розвитку лізингового ринку. Проте, існує кілька суттєвих факторів, які тимчасово гальмують його розвиток. Перш за все, це обмеженість фінансових ресурсів у галузі, а також відсутність сучасної законодавчої бази та податкових стимулів для лізингових операцій. Крім того, низький рівень обізнаності підприємців щодо сучасних інструментів фінансування обмежує їх можливості у цьому напрямку. У подоланні цих перешкод лежить потенціал для подальшого розвитку лізингового сектору в Україні, який може стати важливим фінансовим інструментом для підприємств країни.

Між факторами, що гальмують розвиток лізингової галузі в Україні, можна виділити недостатність як внутрішнього, так і зовнішнього капіталу, відсутність спеціальних державних стимулюючих програм для малого та середнього підприємництва і застаріле законодавство, що регулює лізингові операції в Україні [5].

Найбільший негативний вплив на розвиток лізингових послуг в Україні справляють чинники правового, фінансово-економічного, організаційного та соціального характеру.

До чинників правового характеру слід віднести недосконалість законодавчого забезпечення, неузгодженість внутрішнього законодавства з міжнародними нормами у галузі лізингу, відсутність державних програм для підтримки використання лізингу як джерела оновлення основних активів, а також відсутність чітких правових норм, що регулюють статус лізингових компаній та питання, пов'язані з лізингом інтелектуальної власності та іншими формами лізингу, крім фінансового та оперативного [6].

Існують значні труднощі, які гальмують подальший розвиток лізингового ринку в Україні. Для ефективного вирішення цих проблем необхідно вжити ряд заходів:

– Розробити державну програму стимулювання та підтримки лізингу, яка б сприяла активній участі банківського сектору в розвитку лізингових послуг.

– Створити сприятливу законодавчу базу для суб'єктів лізингової діяльності, включаючи реформування податкового законодавства для стимулювання лізингових операцій, наприклад, встановлення податкових пільг для операцій з міжнародного лізингу щодо ввезення в Україну високотехнологічного обладнання. Також можна розглянути надання інвестиційних пільг при оподаткуванні прибутку підприємств інших заходів для підтримки лізингу.

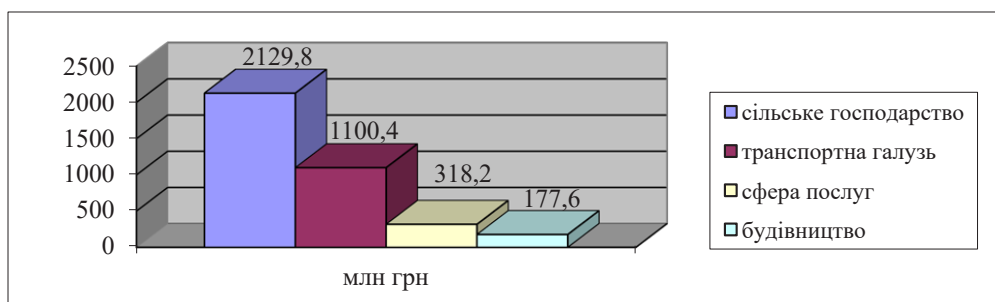

Рис. 1. Вартість договорів найбільших лізингоотримувачів за галузями, 31.03.2022 р., млн грн

Джерело: [4]

Порівняльна характеристика надання лізингових послуг в Україні та світі

Порівняльні ознаки	США	Німеччина	Японія	Україна
Інвестиції в предмет лізингу	Лише окремі удосконалення.	-	-	Покращання предмета лізингу
Термін лізингової угоди.	Менше ніж 80% корисного строку служби.	40–90% економічного терміну служби.	Менше ніж 70% економічного терміну служби та 60%, якщо термін понад 10 р.	Більше ніж 75% первісної вартості.
Вартість лізингових платежів.	Більша чи дорівнює 90% ринкової вартості предмета лізингу.	Покриває вартість виробництва, придбання та інші поточні витрати.	Приблизно дорівнює сукупним витратам на придбання майна.	Дорівнює вартості об'єкта лізингу або перевищує її.
Розгляд фінансового лізингу у системі оподакування.	Лізинговий платіж лізингодавець зараховує як валові доходи, лізингоотримувач – як валові витрати	Частка лізингового платежу, що відшкодовує основну вартість	Лізинг – продаж послуги.	Лізинг – продаж майна.

Джерело: [2]

– Розвинути інвестиційну інфраструктуру ринку лізингових послуг, включаючи підготовку кваліфікованих фахівців та зниження вартості кредитних послуг, нотаріальних та страхових послуг, пов'язаних з укладанням договорів лізингу [9].

Лізинг має позитивний вплив на економіку країни, оскільки сприяє:

– Розвитку малого та середнього бізнесу та підприємств аграрно-промислового сектору.

– Збільшенню обсягів реалізації нового обладнання.

– Залученню більших обсягів інвестицій у національну економіку.

– Покращенню конкурентного середовища на фінансовому ринку.

– Здійсненню технічного та технологічного оновлення підприємств і підвищенню конкурентоспроможності економіки країни.

Результати дослідження іноземного та вітчизняного ринків лізингу, проаналізовано, згруповано та подано у таблиці 1.

Як видно з таблиці 1, аналіз практики провідних країн світу свідчить про важливу роль лізингу в економічному зростанні країни, особливо у перехідний період розвитку економіки. Для бізнесу, лізинг є важливим джерелом додаткового

капіталу, що стимулює активізацію його діяльності. В контексті національної економіки лізинг сприяє збільшенню рівня зайнятості, покращує соціальний клімат у країні, розширює податкову базу та зростанню ВВП завдяки нагромадженню капіталу через придбання обладнання. Важливу роль у стимулюванні використання лізингу у господарській діяльності грає податкова політика країни [2]. У період становлення лізингових відносин, надавання податкових пільг учасникам ринку лізингових послуг визнавалося ефективним інструментом. Однак з розвитком ринку лізингу та його зростанням, роль таких пільг поступово зменшувалася. Лізинг став настільки конкурентоздатним в порівнянні з іншими фінансовими послугами, що не потребував великих податкових пільг, таких як податкові кредити, списання податків та прискорена амортизація. Запровадження пільг для вітчизняних суб'єктів лізингової діяльності було одним з перших та ефективних заходів держави для стимулювання швидкого розвитку лізингового ринку. Однак важливо, щоб величина та обсяг цих пільг корелювали з рівнем розвитку економіки та ринку лізингу і відповідали реальним потребам лізингових клієнтів.

Динаміку приросту світового ринку лізингових послуг за галузевим аналізом можна спостерігати на рис. 2.

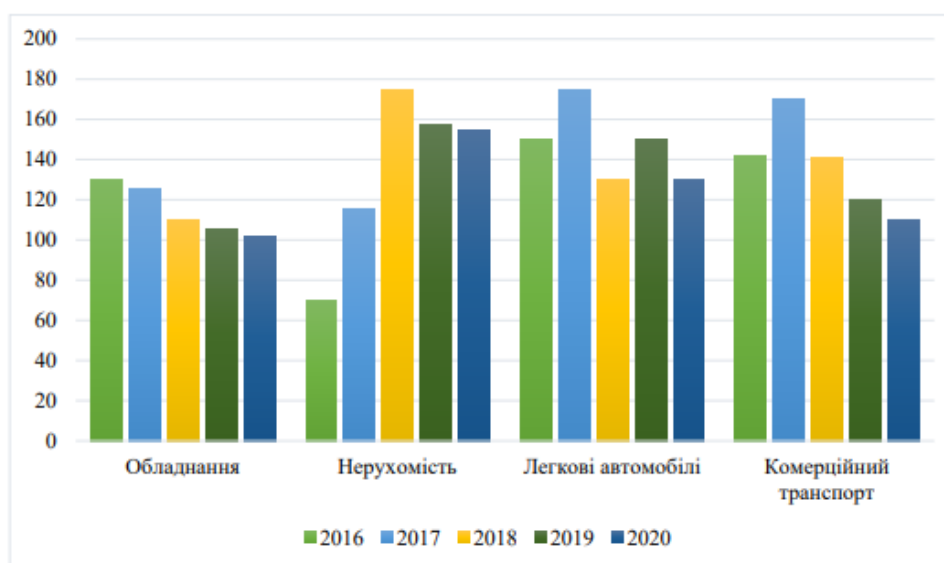

Рис. 2. Динаміка приросту світового ринку лізингових послуг, 2016–2020 рр. (галузевий аналіз)

Джерело: [3]

На рис. 2 спостерігається динамічний приріст обсягів надання лізингових послуг у світі в таких галузях, як обладнання та устаткування, нерухомість, легкові автомобілі та комерційний транспорт.

Щодо особливостей світового ринку лізингових послуг у 2022 році, можна виокремити загальні тенденції, які можуть вплинути на ринок лізингових послуг в подальшому:

1. Цифрова трансформація: З розвитком технологій і цифрового середовища лізингові компанії шукають нові способи для оптимізації своєї діяльності та покращення обслуговування клієнтів за допомогою інноваційних цифрових рішень.

2. Зміни в мобільності та транспорті: Лізингові послуги стають популярними в автомобільній та транспортній галузях, особливо з розвитком альтернативних джерел енергії, таких як електромобілі.

3. Сприяння сталому розвитку: Світовий ринок стає все більше спрямованим на збалансований розвиток і сприяння сталому споживанню. Лізинг може стати інструментом для компаній у досягненні цих цілей.

4. Регулювання та податки: Зміни в законодавстві і податкових політиках у різних країнах можуть вплинути на структуру лізингових угод і обсяги послуг.

5. Геополітичні фактори: Геополітичні події, такі як торгові конфлікти і санкції, можуть вплинути на міжнародний ринок лізингу і обмежити доступ до ресурсів.

Для подальшого розвитку ринку послуг фінансового лізингу необхідно визначити пріоритетні заходи:

– Забезпечити доступність та адекватне правове регулювання, чого справедливо бракує в Україні, але є передумовами поширення лізингових послуг у розвинених країнах.

– Ухвалення закону "Про фінансовий лізинг" у новій редакції може змінити архітектуру ринку, привернути більше європейських гравців і поліпшити доступ малого та середнього бізнесу до лізингових послуг.

– Забезпечити ефективну прозорість гібридних фінансових інструментів, що попередить використання фінансового лізингу в тіньових схемах [8].

Розвиток лізингу також матиме макроекономічні наслідки, включаючи зниження вартості грошей і оновлення основних фондів економіки.

Висновки. Отже, лізинг комерційної нерухомості є важливою альтернативою іпотечному кредитуванню та орендним відносинам. Особливо в умовах економічної і політичної нестабільності, він є єдиним реальним засобом існування для малого та середнього бізнесу, який намагається продовжувати свою діяльність. Однак існують серйозні проблеми, які гальмують розвиток лізингових послуг і вимагають негайного вирішення. Перш за все, необхідно ретельно врегулювати юридичні аспекти цього сегменту ринку, зокрема, чітко сформулювати порядок реєстрації договорів лізингу нерухомості, щоб уникнути проблем, пов'язаних з непрозорістю ринку нерухомості та можливими аферами.

Список використаних джерел:

1. Шталь Т.В., Доброскок Ю.Б., Тіщенко О.О., Сапаров Е. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення. *БізнесІнформ*. 2013. № 3. С. 122–125.
2. Подольчак Н.І. Огляд вітчизняного та світового ринків лізингу. 2008. URL: http://vlp.com.ua/files/17_28.pdf
3. Казакова Л.О., Лесьо Я.Ю. Лізинг як особливий вид інвестиційної діяльності та використання його на ринку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. № 39. С. 73–78.
4. У I кварталі 2020 року активи фінансових компаній зросли на 22,1%. 2020. URL: <http://finpost.com.ua/news/17938>
5. Лізингові компанії до 2021 року більш як удвічі збільшать обсяги фінансування МСБ. 2018. URL: <https://mind.ua/news/20189016-lizingovi-kompaniyi-do-2021-roku-bilsh-yak-udvichi-zbilshat-obsyagi-finansuvannya-msb>
6. Прокопенко О.В. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф. Суми : СумДУ, 2013. Т. 2. С. 18–20.
7. Павлова А.М. Вплив використання фінансового лізингу в тіньових схемах на економічну безпеку України. 2018. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=1&y=2018>
8. Павлова А.М. Детінізація фінансового лізингу як напрям забезпечення економічної безпеки України : дисертація на здобуття кандидатського ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.01 «Економічна безпека держави». Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2019. 236 с.

References:

1. Stahl T. V., Dobroskok Y. B., Tishchenko O. O., Saparov E. (2013) Analiz investycijnogo klimatu Ukrayiny ta shlyaxy jogo vdoskonalennya [Analysis of the investment climate in Ukraine and ways to improve it]. *BusinessInform*, no. 3, pp. 122–125.
2. Podolchak N. I. (2008) Oglyad vitchyznyanogo ta svitovogo rynkiv lizingu [Review of domestic and world leasing markets]. Available at: http://vlp.com.ua/files/17_28.pdf
3. Kazakova L. O., Lesyo Y. Yu. (2021) Leasing as a special type of investment activity and its use in the market of Ukraine. *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, no. 39, pp. 73–78.
4. U I kvartali 2020 roku aktyvy finansovykh kompanii zrosly na 22,1% (2020) [In the first quarter of 2020, the assets of financial companies increased by 22.1%]. Available at: <http://finpost.com.ua/news/17938>
5. Lizynhovi kompanii do 2021 roku bilsh yak udvichi zbilshat obsyahu finansuvannya MSB (2018) [Leasing companies will more than double the amount of SME financing by 2021]. Available at: <https://mind.ua/news/20189016-lizingovi-kompaniyi-do-2021-roku-bilsh-yak-udvichi-zbilshat-obsyagi-finansuvannya-msb>
6. Prokopenko O. V. (2013) *Ekonomichni problemy stalogo rozvytku: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi, prysvyachenoyi pamyati prof. Balaczko O. F.* [Economic problems of sustainable development: materials of the International scientific-practical conference dedicated to the memory of prof. Balatskoho O. F.]. Sumy: SSU, tom 2, pp. 18–20.
7. Pavlova A. M. (2018) Vplyv vykorystannya finansovogo lizingu v tinovyx sxemakh na ekonomichnu bezpeku Ukrayiny [The impact of the use of financial leasing in shadow schemes on the economic security of Ukraine]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=1&y=2018>
8. Pavlova A. M. (2019) Detinizaciya finansovogo lizingu yak napryam zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [De-shadowing of financial leasing as a direction of ensuring economic security of Ukraine]: The dissertation on competition of a candidate's degree of the candidate of economic sciences on a specialty 21.04.01 "Economic security of the state". National Institute for Strategic Studies. Kyiv, 236 p.

GLOBAL EXPERIENCE OF USING LEASING SERVICES IN COMMERCIAL ACTIVITIES

Summary. The article examines the use of leasing services in commercial activities and the integration of Ukrainian enterprises into the international leasing market. The subject of this work is the study of the global experience of using leasing services in commercial activities. Leasing is recognized as an important financing tool for businesses of various industries and sizes, and its impact on the commercial sector is significant. This work examines how leasing services contribute to the development of enterprises, and also analyzes the best practices and innovations used in different countries. The essence and history of international leasing as a tool of foreign economic activity are revealed. It was determined that in Ukraine leasing is becoming more important every year, but there are still a number of obstacles to the full implementation of this financial instrument. The theoretical bases of research of international leasing in commercial activity are analyzed. The ways of improvement and prospects of participation of Ukrainian enterprises in international leasing processes are analyzed. It was determined that the market of leasing services is gaining more and more importance, as leasing is becoming an alternative to traditional bank lending and an effective tool for updating the assets and technologies of enterprises in all sectors of the economy. The extraordinary perspective and necessity of leasing for the development of small business is emphasized. The world experience of using leasing services in commercial activity is analyzed. The research is based on the analysis of information from various sources, including scientific articles, reports of organizations and statistical data. The work highlights various aspects of leasing, such as its economic benefits, risks and impact on the labor market. The main purpose of this study is to provide generalized information about how leasing services are used in commercial activities and how this experience can be applied in Ukraine and other countries. The results of the study will help businesses, governments and the academic community to better understand leasing as a financial instrument and consider it as a possible tool to stimulate economic growth and development.

Key words: leasing, international leasing, leasing in commercial activity, leasing services in commercial activity, leasing services, leasing market.